

78 NIEUWE MOEILIJKE VRAGEN VAN CHRISTENEN

WILLEM J. OUWENEEL

**MOEILIJKE
VRAGEN
VAN CHRISTENEN**

Scholten
uitgeverij

BIJBELSE ANTWOORDEN
OP DE MEEST GESTELDE
GELOOF SVRAGEN

©2025 Scholten Uitgeverij B.V.
info@scholtenuitgeverij.nl
www.scholtenuitgeverij.nl

Ontwerp omslag: Ruben Wolf | GRAVUS
Opmaak binnenwerk: Geertje van der Velde | Gewoon Geertje
Drukwerk: Drukcase
Eerste druk, februari 2026
ISBN: 9789083632612
NUR: 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, met uitzondering van korte citaten gebruikt in recensies, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

In mijn eerste boek met 77 moeilijke vragen van christenen schreef ik bijna aan het eind van mijn Voorwoord: ‘... als ik er nu in blader, denk ik misschien: Ach, hoe heb ik *die* vraag nu kunnen vergeten?’ Nu, dat is ook precies wat er is gebeurd! En dat niet één keer, maar vele keren. Tja, dat had ik kunnen bedenken. Ik hoefde alleen maar al mijn email van de afgelopen jaren nog weer eens door te bladeren, en kijk: de ene na de andere zinvolle vraag kwam tevoorschijn (die ik destijds ook persoonlijk beantwoord heb). En dus ja, hier zijn 78 nieuwe (pogingen tot) antwoorden op 78 nieuwe lastige vragen!

Ik mag er wel opnieuw op wijzen dat nagenoeg alle te behandelen vragen mij ook inderdaad door vraagstellers gesteld zijn, hetzij via de post of de email, of na afloop van Bijbellezingen. Sommige vragen mogen op de lezer wel wat merkwaardig overkomen. Onthoud dan, dat ik ze niet zelf bedacht heb!

Uiteraard zijn er overlappingen tussen de antwoorden op de verschillende vragen. En ook zijn er overlappingen met vragen en antwoorden in het vorige deel. De lezer moet me dat maar niet kwalijk nemen. Ik zal die overlappingen zo goed mogelijk aangeven.

De vertalingen van Bijbelcitaten zijn in principe van mijzelf; voor het Oude Testament heb ik mij vooral laten inspireren door de HSV en soms door NBV21, en voor het Nieuwe Testament door de Telosvertaling.

Onder veel vragenbeantwoordingen wordt verwezen naar eerdere publicaties van ondergetekende; zie de literatuurlijst aan het eind van dit boek.

Wat mijn persoonlijk geloof betreft wijs ik graag op deze publicaties: *Dit geloof ik* en *De God die is* en *Om het ware geloof* en *Waarom ik een christen ben*. Ook wijs ik op mijn boeken *Vijf olifanten in een porseleinkast* en *Omgaan met olifanten* en *Vijf nijlpaarden in het kippenhok*, waarin ik al eerder diverse onderwerpen heb behandeld die ook in deze bundel weer aan de orde komen.

Ten overvloede: bijna overal waar in dit boek 'hij' of 'hem' staat, zijn 'zij' en 'haar' natuurlijk mede inbegrepen.

Ik hoop en bid dat mijn antwoorden de lezer tot zegen mogen zijn.

Loerik (bij Houten), voorjaar 2026
Willem J. Ouweneel

MIJN GELOOFSBELIJDENIS

- 1) Ik geloof dat een mens God lief moet hebben boven alles en zijn naaste als zichzelf.
- 2) Ik geloof dat een mens dit niet uit zichzelf kan (althans niet op een wijze zoals God het bedoelt), maar alleen door wedergeboorte en krachtens de Heilige Geest.
- 3) Ik geloof dat er geen wedergeboorte is zonder verootmoediging over de eigen zonden en geloof in de persoon en het verzoeningswerk van Jezus Christus.
- 4) Ik geloof in Jezus Christus als de eeuwige Zoon van God, op Gods tijd mens geworden, gestorven aan het kruis voor de zonden van de gelovigen, lichamelijk opgestaan uit de doden en verheerlijkt aan Gods rechterhand.
- 5) Ik geloof in Jezus Christus, niet alleen als de Verlosser van de gelovige, maar ook als diens Heer en Meester; ik geloof dat het christenleven navolging van en gehoorzaamheid aan Christus is, uit liefde voor Hem.

- 6) Ik geloof dat deze gehoorzaamheid staat in het kader van het koninkrijk van God, dat is de wereldheerschappij van God, die Hij heeft toevertrouwd aan Jezus Christus, die allereerst de Gezalfde Koning van Israël is.
- 7) Ik geloof dat christendom tot op zekere hoogte vervuld jodendom is: ondenkbaar en onbegrijpelijk zonder de fundering ervan in het oudtestamentische Israël en zijn Torah en in de verbonden van God met zijn volk.
- 8) Ik geloof dat al degenen die waarachtig in Christus geloven (vanaf de Pinksterdag tot de wederkomst), samen de ene Kerk (of Gemeente) van God vormen, dat is het lichaam van Christus, waarvan Deze het hoofd is.
- 9) Ik geloof dat al de gelovigen samen ook de familie van God vormen: het geheel van alle kinderen van God, die het 'eeuwige leven' ontvangen hebben, dat is eeuwige gemeenschap met de Vader en de Zoon in de kracht van de Heilige Geest.
- 10) Ik geloof in de aanstaande wederkomst van Christus, de opstanding van de doden en de vestiging van zijn rijk van vrede en gerechtigheid.

I. GODSLEER

1

Is 'God' een naam? Hoeveel namen van God komen er in de Bijbel voor?

Strikt genomen is het woord 'God' geen naam; het is eenvoudig het Nederlandse woord voor het 'Opperwezen', zoals andere talen spreken van Gott, Deus, Dieu, Dios, Allah, Theos, Elohim of Bog (enzovoort). Het is net als met het woord 'mens'; dat is eenvoudig het Nederlandse woord voor *Homo sapiens*, zoals andere talen spreken van mensch, homo, homme, huomo, hombre, adam, anthropos, enzovoort. Zo'n mens kan een *naam* hebben (Jan, Marie), en zo ken ik ook maar één *naam* van God in de Bijbel. Dat is de naam JHWH, wat waarschijnlijk uitgesproken moet worden als Jahweh (niet Jehova; die naam berust op een oud misverstand; zie vraag 3). Zie daarover Exodus 3:15 ('JHWH... dit is mijn naam voor eeuwig') en 6:3 ('mijn naam JHWH'). In Exodus 3:14 wordt deze naam uitgelegd als Èhjèh, 'Ik ben'. De naam JHWH is van dezelfde Hebreeuwse stam *h-j-h* (in nog ouder Hebreeuws: *h-w-h*) als 'Ik ben' (èhjèh).

Aanduidingen als ‘God de Allerhoogste’ (*Él ‘Eljōn*, bijv. Gen. 14:22) of ‘God de Almachtige’ (*El Sjaddai*, bijv. Gen. 17:1) zou ik geen namen willen noemen, maar liever titels of iets dergelijks: nadere omschrijvingen van God. Hetzelfde geldt voor de naam JHWH gevolgd door nadere bepalingen, zoals *JHWH Nissi* (‘JHWH [is] mijn banier’). In de omschrijving *JHWH Jir’éh* (‘JHWH zal zien, of: voorzien’) gaat het evenmin om een extra naam, en eigenlijk niet eens om een titel: het is gewoon een klein zinnetje met een onderwerp en een gezegde, net als bijvoorbeeld *JHWH Sjammah* (‘JHWH [is] daar’, Ezech. 48:35). Hetzelfde geldt voor *JHWH ro’i*, ‘JHWH [is] mijn herder’ (Ps. 23:1).

De naam JHWH, die uitgelegd wordt als ‘Ik ben’, zegt eigenlijk maar weinig over het wezen van God. Dat is ook geen wonder: wat voor naam van God zou ooit zijn wezen kunnen uitdrukken? Dat wezen is ten diepste voor elk schepsel ondoorgrondelijk. De Engel van JHWH – in feite is dat mijns inziens JHWH zelf (zie vraag 20) – zegt in antwoord op Manoah (de latere vader van Simson): ‘Wat vraag je naar mijn naam? Die is immers wonderbaar [d.i. gaat alle begrip te boven]?’ (Richt. 13:18). Zo is de naam ‘Jezus’ (van de *mens* Jezus) goed te begrijpen (hij betekent ‘Jah de Heiland’ of ‘Jah is heil [behoudenis]’) – maar van zijn ‘nieuwe naam’ (Openb. 3:12’ vergelijk ‘de naam boven alle naam’ in Fil. 2:9) hebben wij geen weet. Zelfs (sommige) gelovigen ontvangen een ‘nieuwe naam’, ‘die niemand kent dan hij die hem ontvangt’ (Openb. 2:17). Welke naam van God zou dan zijn volle wezen uitdrukken én aan mensen bekend zijn?

De Septuaginta (de antieke Griekse vertaling van het Oude Testament) zegt in Exodus 3:14, ‘Ik ben de zijnde’. Als je niet oppast, sluipen in zo’n omschrijving allerlei Grieks-filosofische speculaties over ‘het Zijnde’ binnen. Sommige vertalingen geven de naam JHWH dan ook weer als ‘de Eeuwige’, en dat

lijkt me minder juist. Ook een vers als Psalm 90:2b ('van eeuwigheid tot eeuwigheid bent U God') is geen uitspraak over Gods eeuwige wezen, en al helemaal niet over een of andere 'tijdloze' eeuwigheid. Ik lees het eerder zo: 'In elke voorbije "eeuw" [periode] en in elke toekomstige "eeuw" bent U God.' Vergelijk hier de joods-Duitse Bijbelvertaling van Martin Buber en Franz Rosenzweig: *von Zeiten her bis in Zeiten Gottheit bist du* ('Van tijden geleden tot in [toekomstige] tijden bent U [de] Godheid'). Diezelfde vertaling geeft de naam JHWH weer als *ich bin da*, 'Ik ben er', Ik ben erbij, wat jullie (Israël) ook mag overkomen (vgl. Ps. 23:4, *attah 'immadi*, 'U bent bij mij'; Jes. 43:2). De naam drukt dan niet Gods wezen als zodanig uit (hoe zou dat ook kunnen?), maar wat God voor zijn vólk wil zijn: *hun* God, hun Helper, hun Begeleider.

Heel bijzonder is het dat deze naam in de persoon van Jezus Christus als het ware concreet gestalte heeft gekregen. Een van diens namen is immers Immanuël (Hebreeuws: *'immanoe el*), 'God met ons' of 'God bij ons' (Jes. 7:14; vgl. 8:8,10; Matt. 1:23). In Jezus is God zelf onder ons komen wonen (vgl. vraag 4 over de Godheid van Jezus). De omschrijving 'Ik ben' klinkt door het hele Johannes-Evangelie heen (Joh. 6:35; 8:12; 10:7,9,11,14; 11:25; 14:6; 15:1). Let daarbij vooral op deze teksten: 8:28 ('jul-lie zullen weten dat IK BEN') en vers 58 ('Vóór Abraham was, ben Ik', dat is: vóór Abraham er was, was Ik er al als de IK BEN); zie ook 18:5, waar Jezus tegenover de menigte die Hem gevangen komt nemen, alleen maar uitroept: IK BEN – en de hele menigte stort ter aarde. Zo geducht is de naam van God (vgl. Ex. 15:11; Deut. 28:58)!

Zie uitvoerig De Christus van God.

Hoe kan het dat de Bijbel soms zegt dat God 'haat'? God is toch liefde?

Inderdaad, in 1 Johannes 4:8 en 16 lezen we: 'Wie niet liefheeft, heeft God niet gekend, want *God is liefde* (...) wij hebben onderkend en geloofd de liefde die God ten aanzien van ons heeft. *God is liefde*'. Dat is een liefde die zich in principe tot alle mensen uitstrekt: 'zó lief heeft God de wereld [d.i. de gehele mensheid] gehad' (Joh. 3:16). God heeft mensen lief en strekt in genade zijn hand tot hen uit opdat zij zich bekeren. God is 'lankmoedig' over mensen 'daar Hij niet wil dat iemand verloren gaat, maar dat allen tot bekering komen' (2 Petr. 3:9; vgl. 1 Tim. 2:4). God was 'in Christus de wereld met zichzelf verzoenend' (2 Kor. 5:19), dat wil zeggen: in Christus bood God aan elk mens in deze wereld de hand van de verzoening (vgl. vs. 20, 'Laat jullie met God verzoenen').

Dat zijn echter uitspraken die we wel moeten lezen in het licht van andere Schriftplaatsen (vgl. 2 Petr. 1:20, je kunt Bijbelteksten niet 'los' van elkaar uitleggen). Immers, deze lankmoedigheid van God is niet eindeloos! Een keer is de maat van iemands ongerechtigheid vol; een treffend voorbeeld daarvan waren de Kanaänieten, van wie God dit zegt (zie Gen. 15:16-17): zijn eigen volk zou nog lang moeten lijden, want eerder was de zonde van de Kanaänieten niet ten top gestegen. Het mensenleven is eindig, zijn zondigheid is eindig en Gods geduld met hem is ook eindig. Vandaar dat, hoe lang het ook moge duren, uiteindelijk ieder mens door God gesteld zal worden om door Hem geoordeeld te worden: 'Want wij zullen allen voor de rechterstoel van God gesteld worden (...). Dus zal dan ieder van ons voor zichzelf rekenschap geven aan God' (Rom. 14:10-12).

‘Want wij allen [d.i. hier: alle mensen] moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat ieder ontvangt wat in [of: door] het lichaam is [gedaan], naardat hij heeft bedreven, hetzij goed, hetzij kwaad’ (2 Kor. 5:10).

Bovendien: God mag dan *mensen* liefhebben, maar hun boze *daden* heeft Hij beslist niet lief! Voor ons, mensen, is het moeilijk die twee zaken consequent te scheiden, maar God kan dat. Hij heeft de zondaar lief, maar Hij haat de zonde. Het feit dat God ‘liefde’ is, betekent niet dat Hij alles en iedereen te allen tijde liefheeft, wat voor mensen het ook zijn en wat hun zonden ook zijn. God is liefde – dat is zijn wezen. Maar dat betekent ook dat Hij alles haat wat met zijn wezen radicaal in strijd is. Zo zegt God dat Hij het recht liefheeft, maar dat Hij een hater is van het onrecht (in Jes. 61:8 is dat bijvoorbeeld roof). Dat is zelfs heel persoonlijk: uiteindelijk kunnen we wel degelijk zeggen dat God niet alleen het onrecht haat, maar ook de *personen* die dat onrecht (stelselmatig en hardnekkig) blijven doen: ‘U haat alle bedrivers van ongerechtigheid’ (Ps. 5:6); Gods ziel ‘haat de goddelozen en hen die geweld liefhebben’ (11:5).

We lezen ook: ‘Jakob heb Ik liefgehad, maar Ezau heb Ik gehaat’ (Mal. 1:2-3; vgl. Rom. 9:13). In een dergelijke context kan ‘haten’ trouwens ook ‘minder liefhebben’ betekenen. Zo horen we over een man die twee vrouwen heeft, een die hij ‘liefheeft’ en een die hij ‘haat’ (Deut. 21:15), waar de bedoeling duidelijk is dat hij de ene meer liefheeft dan de ander.

Zelfs als Gods eigen volk hardnekkig de weg van de goddeloosheid bewandelt, zegt Hij: ‘Ik heb [dat volk] gehaat’ (Jer. 12:8), en dat liet Hij zien door zijn volk over te leveren in handen van de vijand. Hij neemt het zijn volk zeer kwalijk als het dingen doet die Hij ‘haat’ (Jer. 44:4; Zach. 8:17), en Hij haat dat bij hen meer dan bij andere volken, juist omdat Israël zijn volk is. En als het zulke dingen doet, ‘haat’ Hij ook de hoogtijden en andere religieuze gewoonten van het volk, die weliswaar door Hemzelf

zijn ingesteld, maar die bij de goddelozen onder het volk uit een boze gezindheid voortkomen (Jes. 1:14; Amos 5:21; Zach. 8:17). Je kunt nog beter géén 'religie' hebben dan een 'religie' die voortkomt uit een boosaardige instelling. Van geen zondaren heeft God een grotere afschuw dan van 'vrome' zondaren...

De oudtestamentische rechtvaardigen zijn het trouwens met deze 'haat' van God helemaal eens: ook zij 'haten' niet alleen het onrecht (Ps. 101:3), maar ook de onrechtvaardigen (Ps. 31:7; 119:113). Zeg hier niet te gauw: Ja, maar Jezus heeft ons toch geleerd dat wij onze vijanden moeten liefhebben (Matt. 5:4)? Zeker. Maar in deze uitspraak van Jezus gaat het om mensen die zich tegenover *jou* vijandig gedragen. Je mag hen om wat zij *jou* aandoen niet haten, want dat zou puur eigenbelang zijn.

Je moet je *naaste* liefhebben (Lev. 19:18), dat is de mens die op jouw pad gebracht wordt (zie vooral Luk. 10:25-37, de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan). Maar het is nonsens om te zeggen: 'Als goed christen heb ik Poetin lief'. Je kent de man niet eens! Poetin is helemaal niet jouw 'naaste'. Als hij dat wel is – als hij jou persoonlijk zou bedreigen – moet je zijn haat met liefde beantwoorden. Maar in zijn algemeenheid behoort Poetin tot de vijanden van Gods volk en daarmee van God zelf. Als God de goddelozen haat, moeten de rechtvaardigen dat ook doen; en als je dit een te krasse uitspraak vindt, haat dan op z'n minst de goddeloosheid van die goddelozen. Probeer niet liefdevoller dan God zelf te zijn, want dat lukt je toch niet.

Het feit dat God 'liefde' is, geldt niet pas sinds de komst van Christus. God was altijd al 'liefde', want dat was en is zijn wezen van eeuwigheid af. Maar het weerhield Hem er niet van de hardnekkige goddelozen te haten. Wou jij wijzer zijn dan Hij?

Zie over deze vraag ook vraag 7 in het vorige deel.

Zie uitvoerig De glorie van God, hfdst. 1-5.

**Is het niet beter 'Heere' te schrijven dan 'Heer' of 'Here'?
'Heere' is immers een naam, en daar moet je toch niet de
spelling van willen veranderen?**

Deze hele redenering berust helaas op één groot misverstand, dat al bij de Joden begonnen is. Om zich niet te bezondigen aan het Derde Gebod ('Je mag de naam van JHWH je God niet ijdel [d.i. oneerbiedig] gebruiken', Ex. 20:7; Deut. 5:11), besloten vrome Joden de naam JHWH dan maar helemáál niet meer in de mond te nemen. Overal waar in de tekst 'JHWH' staat, lazen zij voortaan *Adonai*, 'Heer', en dat doen vrome Joden nog steeds. Onder de medeklinkers van JHWH plaatste men de klinkers van *Adonai*, om de voorlezer eraan te herinneren dat hij niet JHWH moest zeggen, maar *Adonai*. Mensen (zoals niet-Joden) die dat niet langer begrepen, lazen daardoor *Jehova* – een woord dat helemaal niet bestaat.

Ook de Septuaginta (de antieke Griekse vertaling die Joden van het Oude Testament gemaakt hebben) nam die intussen heel gangbaar geworden gewoonte over: waar JHWH staat, gaf men die naam in de vertaling weer met *kyrios*, 'Heer', en de christelijke Latijnse Biblia Vulgata nam deze gewoonte eveneens over: waar JHWH staat, vertaalde men met *dominus*, 'Heer'. Daarna was er geen houden meer aan. Bijna alle protestantse vertalingen schreven niet Jahweh, maar 'Heere' (*Herr*, *Lord*, *Seigneur*, *Signore*, enzovoort). Ze vergaten daarbij heel gemakkelijk één ding: *kyrios*, *dominus*, *Heere*, *Seigneur*, *Signore*, *Lord* is geen naam, maar een titel (zie ook vorige deel, vraag 17).

Het bijzondere daarvan is dat daardoor in feite een leugen ontstond. God zegt: 'Mijn naam is JHWH' (Ex. 3:15; 6:3) – maar